

Despre modificarea Codului penal prin Legea nr. 217/2020

sau

Codul penal ca o „Carte de bucate”

Prof. univ. dr. Valerian Cioclei
Facultatea de Drept, Universitatea din București
Avocat, partener of counsel ZRVP

Rezumat: *Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea Codului de procedură penală, are ca obiectiv întărirea reacției represive cu privire la unele infracțiuni comise împotriva minorilor. Prezenta analiză încearcă să stabilească în ce măsură se justifică această intervenție a legiuitorului. Sunt avute în vedere doar modificările și completările din partea specială a Codului penal.*

Cuvinte cheie: trafic de minori, proxenetism, viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor, coruperea sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale, pornografie infantilă, variante agravate, limitele pedepselor.

On the modification of the Criminal Code through Law no. 217/2020 or the Criminal Code as a recipe book

Abstract: *Law no. 217/2020 on the modification and amendment of the Criminal Code and of the Criminal Procedure Code has as a main objective to strengthen the answer to some criminal offences perpetrated against minors. This analysis tries to establish whether such intervention of the legislator is modified, analyzing only the modifications and amendments of the Special part of the Criminal Code.*

Key words: trafficking in minors, pandering, rape, sexual assault, sexual intercourse with a minor, sexual corruption of minors, recruitment of minors for sexual purposes, juvenile pornography, aggravated criminal offences, limits of penalties

Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea Codului de procedură penală a intrat de curând în vigoare, fiind publicată în Monitorul Oficial nr. 1012 din 30 octombrie 2020. Am scris despre această lege după ce a fost adoptată în Camera Deputaților și am apreciat că se înscrie printre demersurile de politică penală populistă, dar m-am referit doar punctual la câteva erori¹, sperând la vremea respectivă că legea va fi declarată neconstituțională sau va fi retrimisă de la promulgare. Speranța a fost nefondată deoarece, deși Guvernul a formulat o sesizare de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a respins-o (prin Decizia nr. 682 din 30 septembrie 2020), iar ulterior, legea a fost promulgată. Mă văd așadar nevoit să revin cu o examinare mai amplă.

Precizez că art. I al Legii, la primele două puncte, completează și modifică art. 153 și respectiv 154 Cod penal. În esență, se stabilește imprescriptibilitatea infracțiunilor de viol și act sexual cu un minor (art. 218 și 220 C.pen.). Sesizarea de neconstituționalitate amintită mai sus viza exact această chestiune a imprescriptibilității. Deși ar fi probleme interesante de analizat din această perspectivă, nu voi trata acest subiect aici. Nu voi trata nici cealaltă modificare, de la art. II, care vizează un alt text din partea generală a Codului (art. 9- Personalitatea legii penale) și nici art. III, care modifică art. 223 din Codul de procedură

¹ A se vedea în acest sens, V. Cioclei, 3P, un „virus” reactivat, care amenință sănătatea justiției penale, cu trimitere la alte articole, disponibil la <https://www.bizlawyer.ro/stiri/interviuri-opinii/3p-un-virus-reactivat-care-ameninta-sanatatea-justitiei-penale>

penală, deoarece aceste modificări nu intră în sfera mea directă de competență. Prin urmare, voi analiza în cele ce urmează doar modificările și completările aduse părții speciale a Codului penal, în ordinea în care acestea au fost prevăzute în Lege.

Art. I.3. La articolul 211 (Traficul de minori, n.n.), alineatul (1) și partea introductivă și literele d) și e) ale alineatului (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Articolul 211. - (1) Recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatarea acestuia, se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Pedepsa este închisoarea de la 7 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:.....

d) fapta a fost comisă de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima;

e) fapta a fost săvârșită de către o persoană în a cărei îngrijire, ocrotire, educare, pază sau tratament se afla minorul sau făptuitorul a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului *ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze.*

O primă modificare față de textul anterior o reprezintă creșterea limitelor minime ale pedepsei: de la 3 la 5 ani în cazul variantei tip de la alin. (1) și de la 5 la 7 ani în cazul variantei agravate de la alin. (2). Observăm aceeași preocupare „obsesivă” pentru sporirea pedepselor, în speranța iluzorie că această „metodă” va produce un impact pozitiv asupra fenomenului criminal, în speță reducerea infracțiunilor de trafic de minori. Am „obosit” să scriu despre această politică legislativă și să explic de ce ea este „falimentară”², așa că nu voi mai insista. O singură întrebare, retorică firește, mă simt obligat să pun: au făcut inițiatorii legii un studiu de criminologie juridică din care să rezulte că limitele minime ale pedepselor au fost, în practică, insuficiente? (să mă scuze inițiatorii respectivi pentru utilizarea sintagmei „criminologie juridică”).

O altă modificare se referă la adăugarea unor noi ipoteze (marcate cu italice în textul de mai sus) la cele deja existente la literele d) și e) de la varianta agravată prevăzută la alin. (2). Precizez că ipotezele deja existente la literele respective nu făceau parte din textul inițial al infracțiunii, așa cum acesta fusese conceput în noul Cod penal ci, au fost introduse prin O.U.G. nr. 18/2016. Am criticat deja această intervenție arătând următoarele: „Ipotezele de la literele d), când „fapta a fost săvârșită de un membru de familie al minorului”, și e), când „fapta a fost săvârșită de către o persoană în a cărei îngrijire, ocrotire, educare, pază sau tratament se afla minorul, ori de o persoană care a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului”, sunt parțial redundante între ele și, în plus, ambele sunt redundante prin raportare la ipoteza de la lit. a), care face trimitere la art. 210 alin. (1), deci și la lit. a) a acestui din urmă articol care, în teza finală, se referă la fapta comisă *prin abuz de autoritate*. Altfel spus, practic, toate persoanele enumerate la lit. d) și e) au autoritate asupra minorului și din această perspectivă faptele lor se încadrează la art.211 alin. (2) lit. a), prin raportare la art. 210 alin. (1) lit. a) teza finală. În acest context, modificările aduse prin amintita Ordonanță, par a fi o operațiune de „cosmetizare” rău concepută, care va genera confuzie în practică. Spre exemplu, cum va fi încadrată fapta tatălui care face trafic asupra propriului copil minor? Art. 211 alin. (2) lit. a), d) sau e)? Poate „legiuitorul delegat” a

² A se vedea în acest sens, V. Cioclei, 3P, un „virus” reactivat, care amenință sănătatea justiției penale, cu trimitere la alte articole, disponibil la <https://www.bizlawyer.ro/stiri/interviuri-opinii/3p-un-virus-reactivat-care-ameninta-sanatatea-justitiei-penale>

urmărit să se rețină toate trei. „Vestea rea” (pentru el) este că nu se poate agrava de mai multe ori o faptă în baza aceleiași împrejurări”³. Ipotezele nou introduse prin Legea nr. 217/2020 nu fac decât să accentueze confuzia deja existentă. Nu putem ști ce a avut în vedere legiuitorul când a introdus la lit. d), alături de membrul de familie, un nou subiect activ, respectiv, *o persoană care conviețuiește cu victima*. Teoretic ar putea fi vorba despre o rudă mai îndepărtată (care nu intră în categoria membrilor de familie) sau de prieteni ori simple cunoștințe cărora minorul le este lăsat în grijă, căci altfel nu ar avea sens „conviețuirea”. Însă, oricine ar fi această persoană, în logica incriminării, ea ar trebui să aibă o formă de autoritate asupra minorului, ceea ce înseamnă că avem aceeași suprapunere cu alin. (2) lit. a) de care aminteam mai sus. La lit. e) textul inițial a fost completat cu o ipoteză care apare, parțial, și la o variantă agravată de la actul sexual cu un minor, respectiv art. 220 alin. (3) lit. b). Această variantă a fost introdusă, la rândul ei, prin O.U.G. nr 18/2016. Am criticat modificarea respectivă arătând următoarele: „Apreciez că „*situația deosebit de vulnerabilă*” a minorului, „*ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență*” corespunde circumstanței agravante prevăzută de art. 77 lit. e) C.pen. și putea fi foarte bine suplinită de aceasta. Restul împrejurărilor prevăzute la această ipoteză sunt redundante, ele putând fi rezumate la formula din vechiul text al alin. (3), care făcea referire la situația în care majorul „a abuzat de autoritatea ori influența sa asupra victimei”⁴. Critica rămâne valabilă și în acest context. În plus, teza ultimă, care se referă la „altă cauză” ce ar putea provoca starea de vulnerabilitate, *este complet imprevizibilă*.

Art. I.4. La articolul 213 (Proxenetismul, n.n.), după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alineatul (3¹), cu următorul cuprins:

(3¹) Dacă fapta prevăzută la alin. (3) a fost săvârșită în una dintre următoarele împrejurări:

a) fapta a fost comisă de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima; b) minorul se afla în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului; c) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale asupra unui minor, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism asupra unui minor, limitele speciale ale pedepsei prevăzute la alin. (3) se majorează cu încă o pătrime.

Acest alineat, nou introdus, reprezintă o variantă agravată la varianta deja agravată a infracțiunii de proxenetism comisă asupra unui minor, prevăzută la art. 213 alin. (3) C.pen. Practic sunt prevăzute trei ipoteze în care apare un subiect activ circumstanțiat. La ipoteza de la lit. a) este reluată una din variantele agravate de la traficul de minori, discutată anterior. Sunt valabile și aici supozițiile cu privire la semnificația expresiei: *persoană care conviețuiește cu victima*. La lit. b) din rațiuni numai de legiuitor știute (sau nu) este preluată doar parțial cealaltă variantă agravată de la traficul de persoane despre care am discutat anterior. În sfârșit, la lit. c), subiectul activ este o persoană care a mai comis anterior o infracțiune dintre cele prevăzute expres de text. Această ipoteză este asemănătoare cu cea de la omorul calificat ce se referă la omorul săvârșit: „de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor”. Din păcate, textul analizat nu precizează situația faptei anterioare care a fost comisă în forma tentativei, ceea ce

³ V. Cioclei, Drept penal partea specială. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului, ed. 5, Ed. C.H. Beck, 2020, p. 166 .

⁴ Idem p. 208.

va genera aceleași controverse care au existat în cazul variantei de omor calificat menționate, sub regimul vechiului Cod, unde exista aceeași lipsă de claritate⁵.

Problema majoră pe care o ridică această agravantă a agravantei este limita maximă de pedeapsă la care se poate ajunge. Astfel, în cazul alin. (3) prin raportare la alin. (2) se ajunge la un maxim de 15 ani. Dacă acest maxim se majorează cu o pătrime, conform alin. (3¹) se ajunge la pedeapsa maximă de 18 ani și 9 luni. Am criticat deja această soluție legislativă arătând următoarele: „Dincolo de faptul că această limită se apropie „periculos de mult” de maximumul prevăzut pentru omor (20 de ani), observăm că ea depășește limita maximă de la violul comis asupra minorului, într-o variantă agravată nou introdusă prin Proiect, respectiv 15 ani (art. 218 alin. 3¹) și, mai mult, depășește limita maximă a pedepsei pentru violul urmat de moartea victimei, inclusiv când aceasta este un minor, limită ce este de 18 ani. Dacă vă întrebați ce logică stă la baza stabilirii acestor pedepse vă răspund eu: niciuna. Este clasică eroare a necorelării textelor, care intervine atunci când modificările unor infracțiuni se realizează fără un suport profesionist”⁶.

Art. I.5. La articolul 218 (Violul, n.n.), alineatul (1) și partea introductivă și literele b) și e) ale alineatului (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

Articolul 218 (1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.....

(3) Pedeapsa este închisoarea de la 7 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:.....

b) fapta a fost comisă de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima;.....

e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală *sau a pus în pericol viața victimei în orice alt mod;*

O primă modificare față de textul anterior o reprezintă, și în acest caz, sporirea limitelor minime ale pedepsei: de la 3 la 5 ani în cazul variantei tip de la alin. (1) și de la 5 la 7 ani în cazul variantei agravate de la alin. (3). Este valabil comentariul anterior cu privire la o astfel de soluție.

A doua modificare, de la lit. b), constă în înlocuirea sintagmei „victima este rudă în linie directă, frate sau soră” cu expresia „fapta a fost comisă de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima”, o ipoteză folosită și în modificările intervenite la infracțiunile analizate anterior (art. 211 și 213 C.pen.). Pe lângă observațiile deja exprimate cu privire la această ipoteză, este de remarcat că, în acest caz, se revine practic la varianta echivalentă din Codul penal de la 1969 care se referea la „victima membru de familie” adăugându-se și „persoana care conviețuiește cu victima”. Această modificare este total eronată. În primul rând, se redeschid astfel confuziile și controversele legate de raportul cu infracțiunea de incest. În al doilea rând, se revine la situația anormală în care soțul/soția reprezintă un subiect pasiv ce atrage starea de agravare. Deoarece am scris deja despre aceste

⁵ În sensul celor de mai sus, a se vedea Idem, p. 27.

⁶ V. Cioclei, 3P, un „virus” reactivat, care amenință sănătatea justiției penale, disponibil la <https://www.bizlawyer.ro/stiri/interviuri-opinii/3p-un-virus-reactivat-care-ameninta-sanatatea-justitiei-penale> (dintr-o eroare, în articolul citat, pedeapsa maximă pentru noua variantă agravată a fost greșit calculată, fără însă ca această împrejurare să afecteze observația de fond).

erori⁷ nu are rost să revin asupra repetării lor. Pot doar să constat, din nou, că aceste modificări nu au „în spate” nici măcar o minimă informare de ordin științific.

A treia modificare, de la lit. e) este greu de înțeles. La ipoteza vătămării corporale, existentă deja, apare și ipoteza în care fapta *a pus în pericol viața victimei în orice alt mod*. În contextul în care, printre urmările tipice ale infracțiunii de vătămare corporală se află și punerea în primejdie a vieții persoanei (art. 194 alin. 1 lit. e.), adăugarea pare inutilă. Nu văd despre ce „alt mod” ar putea fi vorba...

Art. I.6. La articolul 218, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alineatul (3¹), cu următorul cuprins:

(3¹) Pedepsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când faptele prevăzute la alin. (1) și (2) au fost comise față de un minor în circumstanțele prevăzute la alin. (3) lit. a), b) și d)-f) sau de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale asupra unui minor, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism asupra unui minor.

Textul nou introdus reprezintă o variantă agravată caracterizată, în primul rând, prin subiectul pasiv circumstanțiat în persoana minorului. În al doilea rând, se cer două condiții alternative: fie fapta se raportează la ipotezele agravantei anterioare, de la alin. (3), cu excepția celei de la lit. c), fie fapta este comisă de un subiect activ circumstanțiat, respectiv o persoană care a mai comis una dintre infracțiunile prevăzute expres de text. Observăm aceeași preocupare de sporire a pedepselor care creează unele probleme de corelare a sancțiunilor. Spre exemplu, în cazul lovirilor sau vătămărilor cauzatoare de moarte (art. 195 C.pen.), inclusiv în cazul în care victima este un minor, maximul pedepsei este de 12 ani. Este discutabil faptul că un viol asupra minorului, chiar în varianta agravată introdusă, este pedepsit mai aspru (maximul fiind de 15 ani) decât o faptă care are ca urmare moartea minorului. În plus, se remarcă aceeași neclaritate semnalată la modificarea infracțiunii de proxenetism, în legătură cu forma cerută pentru infracțiunile anterioare, care constituie cea de a doua condiție alternativă a agravantei. Spre exemplu, nu este limpede dacă se va reține această variantă agravată, în cazul unei persoane care a mai comis anterior o tentativă la infracțiunea de viol.

Art. I. 7. La articolul 218, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 9 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Modificarea intervenită la această variantă agravată constă în sporirea limitei minime de pedeapsă de la 7 la 9 ani. Este de remarcat că această variantă agravată nu a mai fost „dublă” de o agravare suplimentară în cazul în care victima este un minor. Așa se face că violul urmat de moartea victimei minore are o limită maximă de pedeapsă inferioară proxenetismului având ca subiect pasiv minorul, în varianta nou introdusă de la alin. (3¹), așa cum arătam și mai sus.

Art. I.8. La articolul 219 (Agresiunea sexuală, n.n.) alineatul (2), literele b) și e) se modifică și vor avea următorul cuprins:

b) fapta a fost comisă de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima;.....

⁷ Pentru amănunte a se vedea, V. Cioelei, *Drept penal partea specială. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, 2020, p. 196.

e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală sau a pus în pericol viața victimei în orice alt mod;

Modificările sunt identice cu cele survenite în cazul violului de la alin. (3) literele b) și e), examinate mai sus la pct. I.6. Rămân valabile și în acest caz observațiile acolo formulate. În mod inexplicabil spre deosebire de textele corespondente de la viol, în cazul agresiunii sexuale legiuitorul nu a avut în vedere o creștere proporțională a limitelor minime de pedeapsă!?!

Art. I.9. La articolul 219, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (2¹), cu următorul cuprins:

(2¹) Pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când faptele prevăzute la alin. (1) au fost comise față de un minor în circumstanțele prevăzute la alin. (2) lit. a), b) și d)-f) sau de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale asupra unui minor, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism asupra unui minor.

Și în acest caz, cu excepția limitelor de pedeapsă, varianta nou introdusă este aceeași cu varianta corespunzătoare adăugată la infracțiunea de viol, respectiv art. 218 alin. (3¹). Prin urmare, rămân valabile observațiile de la pct. I.6.

Art. I.10. Articolul 220 se modifică și va avea următorul cuprins:

Articolul 220. Actul sexual cu un minor. (1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 14 și 16 ani se pedepsesc cu închisoarea de la unu la 5 ani. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), săvârșită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 9 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. (3) Fapta prevăzută la alin. (1), comisă de un major cu un minor cu vârsta între 16 și 18 ani, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 9 ani și interzicerea exercitării unor drepturi dacă: a) minorul este membru de familie al majorului; b) *minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului* ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze; c) fapta a pus în pericol viața minorului; d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice. (4) Fapta prevăzută la alin. (1) se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când: a) fapta a fost comisă de un membru de familie al minorului sau de o persoană care conviețuiește cu acesta; b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze; c) fapta a pus în pericol viața minorului; d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; e) făptuitorul a împlinit vârsta de 18 ani. (5) Fapta prevăzută la alin. (2) se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când: a) fapta a fost comisă de un membru de familie al minorului sau de o persoană care conviețuiește cu acesta; b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze; c) fapta a pus în pericol viața minorului; d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; e) făptuitorul a împlinit vârsta de

18 ani. (6) Faptele prevăzute la alin. (1) și (2), precum și la alin. (4) lit. e) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani. (7) Tentativa la infracțiunile prevăzute la alin. (1)-(5) se pedepsește.

O primă modificare apare la alin. (1) și constă în majorarea limitelor de vârstă între care poate fi reținută varianta tip a infracțiunii: 14-16 ani, față de 13-15 ani în reglementarea inițială. Înlocuirea limitei minime, de la 13 la 14 ani reprezintă o punere în concordanță cu dispozițiile din partea generală a Codului ceea ce, în sine, este corect. Problema care se pune este legată de limita maximă, care a fost ridicată la 16 ani. În acest sens este de remarcat că, în conformitate cu dispozițiile art. 272 alin. (2) din Codul civil, la împlinirea vârstei de 16 ani, în anumite condiții, minorul se poate căsători. În schimb, în conformitate cu dispozițiile Codului penal, așa cum au fost modificate, dacă aceeași persoană minoră, cu o zi înainte de împlinirea vârstei de 16 ani, ar întreține un act sexual, partenerul major ar risca o pedeapsă cu închisoarea de 10 ani. În plus, este de remarcat că raportat la noua variantă agravată (făptuitorul a împlinit vârsta de 18 ani) introdusă la alin. (4) lit. e), și ținând cont că diferența de vârstă trebuie să depășească trei ani (alin. 6), varianta tip va fi incidentă doar în cazuri excepționale. Mai exact, varianta de la alin. (1) va fi posibilă numai în ipoteza în care minorul victimă are vârsta cuprinsă între 14 ani și maxim 15 ani fără o zi, astfel încât, adăugând cei trei ani, făptuitorul să aibă, maxim, 18 ani fără o zi, adică să fie încă minor. Practic, toate faptele în care victima are între 15 și 16 ani vor fi încadrate în varianta agravată de la alin. (4) lit. e).

La alin. (2) se modifică pragul de vârstă al victimei, sub care este incidentă agravanta, de la 13 ani în varianta inițială, la 14 ani, ceea ce intră în concordanță cu modificările de la alineatul precedent. În plus, limita maximă a pedepsei crește de la 7 la 9 ani. Spre deosebire de „strategia” adoptată în cazul violului limita minimă rămâne aceeași ca în textul inițial. Este probabil o „subtilitate” a legiuitorului pe care, mărturisesc, nu o înțeleg.

La alin. (3) limitele de vârstă sunt ajustate conform modificărilor de la alin. (1). Astfel, în această ipoteză, vârsta minorului este cuprinsă între 16 și 18 ani, față de intervalul 15-18 din textul inițial. Conform „strategiei modificate” limita minimă a pedepsei rămâne de 2 ani, în timp ce limita maximă crește de la 7 la 9 ani. La lit. b) se reia până la un punct textul vechi, după care, se face un amalgam agramat (vezi folosirea expresiei „datorată”) între restul vechiului text cu modificări și două ipoteze nou adăugate. Același text a fost analizat critic la pct. I.3 și cele arătate acolo rămân valabile.

La alin. (4), o primă modificare constă în faptul că această variantă agravată se raportează doar la alin. (1), nu și la alin. (2) ca vechiul text. Pentru acest din urmă alineat se preferă o variantă (mai) agravată, prin raportare la alin. (5), după cum se va vedea mai jos. În plus, literele a) și b) de la alin. (4) se modifică prin aceleași adăugări pe care le-am analizat la traficul de minori (pct. I.3.), respectiv art. 211 alin. (2) lit. d) și e). Rămân valabile criticile formulate. Față de vechiul text apare o nouă ipoteză de agravare, cea de la lit. e): „făptuitorul a împlinit vârsta de 18 ani”. Această ipoteză nouă aproape că „golește de conținut” varianta tip deoarece, așa cum am arătat mai sus, toate faptele comise în condițiile alin. (1), când victima are între 15 și 16 ani vor fi, inevitabil, încadrate ca variantă agravată în condițiile art. 220 alin. (4) lit. e) C.pen., cu observarea condițiilor privind diferența de vârstă, care trebuie să depășească 3 ani, conform art. 220 alin. (6) C.pen.

Alin. (5) este nou introdus reprezentând o variantă agravată (separată) în raport cu alin. (2). Atrage atenția aici limita maximă a pedepsei care este de 12 ani, la fel ca în cazul art. 195 C.pen. (lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte). Ipotezele prevăzute la lit. a) – e) sunt identice cu cele de la alin. (4), la fel ca și criticile mele.

La alin. (6) sunt reluate prevederile fostului alin. (5) cu privire la limita de vârstă, care trebuie să depășească trei ani pentru ca faptele prevăzute la alin. (1) și (2) să fie sancționate. Apare în plus raportarea la ipoteza nou introdusă, de la alin. (4) lit. e)

În sfârșit, la alin. (7) sunt reluate dispozițiile corespondente privind sancționarea tentativei din fostul alin. (6). Conform modificărilor survenite trimiterea se face la un alineat suplimentar (1-5 față de 1-4).

Art. I. 11. La articolul 221 (Coruperea sexuală a minorilor n.n.), alineatul (1) și partea introductivă și literele a) și b) ale alineatului (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:

Articolul 221. (1). Comiterea unui act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act se pedepesc cu închisoarea de la unu la 5 ani. (2) Pedepsa este închisoarea de la 2 la 8 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când: a) fapta a fost comisă de un membru de familie al minorului sau de o persoană care conviețuiește cu acesta; b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze.

La alin. (1) a fost ridicată vârsta subiectului pasiv de la 13 la 14 ani, în concordanță cu modificările operate la infracțiunea precedentă. La alin. (2) limita maximă a pedepsei a crescut de la 7 la 8 ani. Tot la alin. (2) trebuie observat că, la lit. a), textul anterior relua o variantă agravată asemănătoare de la viol, respectiv ipoteza în care „minorul este rudă în linie directă, frate sau soră”. La lit. b) textul vechi se rezuma la ipoteza în care minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului. Modificarea și completarea acestor ipoteze, conform textului indicat mai sus, se face prin introducerea unor variante care au fost deja discutate. Rămân valabile observațiile privind redundanța și lipsa de claritate a noilor texte.

Art. I.12. La articolul 221, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (2¹), cu următorul cuprins:

(2¹) Fapta prevăzută la alin. (1), comisă de un major cu un minor cu vârsta între 14 și 18 ani, se pedepsește cu închisoarea de la două luni la 3 ani și interzicerea exercitării unor drepturi dacă: a) minorul este membru de familie al majorului; b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze; c) fapta a pus în pericol viața minorului; d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

Acest alineat nou introdus transpune, practic, în cazul coruperii sexuale a minorului, varianta actului sexual cu un minor de la art. 220 alin. (3). Singura diferență este dată de limita minimă de vârstă, respectiv 14 ani la coruperea sexuală a minorului în noua variantă, față de 16 ani cât este în cazul variantei corespondente de la actul sexual cu un minor. Varianta este discutabilă având în vedere că, pornind de la elementul material care nu reprezintă un act sexual propriu-zis ci, un act de natură sexuală, în mod tradițional, logica incriminării coruperii sexuale se referă la protecția minorului de vârstă fragedă, nu de orice vârstă.

Art. I.13. La articolul 221, alineatele (3)-(6) se modifică și vor avea următorul cuprins:

(3) Actul sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (4) Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. (5) Faptele prevăzute la alin. (1) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani. (6) Tentativa la infracțiunile prevăzute la alin. (1), (2) și (2¹) se pedepsește.

La alin. (3) și (4), față de textele anterioare, se modifică vârsta de la 13 la 14 ani, în concordanță cu alin. (1) și se măresc limitele maxime ale pedepselor, de la 2 la 3 ani, respectiv de la un an la 2 ani. La alin. (5) nu apare nicio modificare față de textul anterior. Legiuitorul „ne-a păcălit”. La alin. (6) privitor la sancționarea tentativei apare, în plus, referirea la nou introdusul alin. (2¹).

Art. I.14. Articolul 222 se modifică și va avea următorul cuprins:

Articolul 222. Racolarea minorilor în scopuri sexuale. (1). Fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act dintre cele prevăzute în art. 220 sau art. 374, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (2) Fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act dintre cele prevăzute în art. 221, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

În vechiul text alin. (1) se referea la minorul sub 13 ani și făcea trimitere la art. 220 și 221, iar pedeapsa era închisoare de la o lună la un an sau amendă. Actualul alin. (1) ridică vârsta la 16 ani și, pe lângă raportarea la art. 220, se raportează și la infracțiunea de pornografie infantilă prevăzută de art. 374 C.pen. Apare un alin. (2) nou, care preia raportarea la art. 221 din vechiul text și stabilește limita de vârstă la 14 ani, prin corelarea cu modificările anterioare. Limitele pedepsei cu închisoarea pentru ambele alineate sunt fixate între 6 luni și 3 ani, sensibil mai mari față de vechea reglementare. În principiu, până la proba contrarie pe care o poate aduce practica, în cazul acestor modificări putem vorbi despre o sporire a protecției minorului fără provocarea de pagube colaterale, cu excepția celor pe care le implică aplicarea legii penale în timp, valabile de altfel pentru cele mai multe dintre modificările aduse de legea în discuție.

Art. I.15. După articolul 222 se introduce un nou articol, articolul 222¹, cu următorul cuprins: Articolul 222¹. Fapte comise în circumstanțe agravante. Dacă faptele prevăzute la art. 220-222 sunt săvârșite de două sau mai multe persoane împreună sau de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale asupra unui minor, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism asupra unui minor, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

Acest nou articol accentuează, încă o dată „filozofia” de bază a legii analizate, respectiv sporirea pedepselor. Agravanta ce privește ipoteza comiterii anterioare a infracțiunilor menționate de text a mai apărut și în cazul proxenetismului, violului și agresiunii sexuale. Mențin aceleași observații privind neclaritatea textului, în cazul comiterii

unei tentative la una din infracțiunile menționate. Agravanta ce privește comiterea faptei de două sau mai multe persoane se suprapune parțial cu circumstanța agravantă de la art. 77 lit. a) C.pen. (săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună). Prin urmare, cu excepția situației în care fapta este comisă de două persoane, această agravare este inutilă.

Art. I.16. La articolul 374 (Pornografia infantilă n.n.) alineatul (3¹), litera a) se modifică și va avea următorul cuprins:

a) de către un membru de familie sau de către o persoană care conviețuiește cu victima;

Alin 3¹ fusese introdus, și el, prin O.U.G. nr. 18/2016 și se referea doar la fapta comisă „de către un membru de familie”. Completarea textului prin referirea la „o persoană care conviețuiește cu victima” a mai fost folosită și la alte infracțiuni dintre cele discutate. Rămân valabile observațiile anterioare.

Art. I.17. La articolul 374 alineatul (3¹), după litera c) se introduce o nouă literă, litera d), cu următorul cuprins:

d) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale asupra unui minor, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism asupra unui minor.

Și această ipoteză de agravare a mai fost discutată așa că nu revin asupra ei.

În concluzie, principala preocupare a Legii constă într-o nouă sporire a pedepselor în cazul infracțiunilor vizate, fără să existe, „în spate”, un studiu de criminologie juridică din care să rezulte o astfel de necesitate. Această „strategie” duce la prevederea unor pedepse aberante, atât „în sine”, cât și prin raportare la alte infracțiuni, cum este cazul noii variante agravate de la proxenetism. Inițiatorii Legii nu au avut nicio preocupare pentru o minimă informare de ordin științific. Din această cauză, unele modificări sau completări sunt inutile sau redundante, altele neclare, putând genera practică neuniformă, iar altele imprevizibile, punând serioase probleme de constituționalitate. În fine, acest „apetit necontrolat” pentru modificări va genera în practică numeroase probleme legate de aplicarea legii penale mai favorabile. Vor putea exista situații în care instanță să fie nevoită să se raporteze la patru acte normative: Codul penal din 1969, Noul Cod penal, O.U.G. 18/2016 și Legea 217/2020. Nu este un pic cam mult?

P.S. Ceea ce nu înțelege „legiuitorul nostru” (printre altele) este că nu poți trata Codul penal ca pe o Carte de bucate unde, dacă la o nouă ediție, mai adaugi puțin piper la rețeta pentru sarmale, poți eventual să o strici pe aceasta, dar rețeta pentru fasole cu ciolan rămâne la fel de bună. În cazul legii penale, în general, și cu atât mai mult în cazul Codului penal, dacă pui „puțin piper în plus” într-un text (articol), nu riști să strici doar textul respectiv ci, poți altera multe alte texte, sau chiar principii...

Articolul a fost publicat pe www.juridice.ro și preluat în revista online a Facultății de Drept, [AUBD – Forum Juridic nr. 3/2020](#).